

Bilaga 1. Förutsättningarna för Västra Götaland är goda

Remissversion regional utvecklingsstrategi 2021–2030

Förutsättningarna för Västra Götaland är goda

Innehållet i denna bilaga är baserad på regionrapporten [Vår bästa tid är nu 2018](#) och uppföljaren [Var det bättre förr? 2020](#). Förutsättningarna beskriver ett nuläge och kopplar an till de samhällsutmaningar som är särskilt angelägna för den regionala utvecklingsstrategin.

Ett Västra Götaland

Västra Götaland är en stor geografisk plats med 1,7 miljoner invånare och 49 kommuner (2019). Länet är stort till ytan och består av landsbygd, små och stora tätorter och städer. Västra Götaland har stora naturresurser med vatten, skogar och jordbruksmark, där det rika natur- och kulturlivet, den långa kuststräckan och de många sjöarna bidrar till attraktionskraft i länets alla delar. Näringslivet karaktäriseras av stora globala företag och av handel med omvärlden.

De flesta har det bra men skillnaderna ökar

Invånarnas fysiska hälsa har förbättrats den senaste tioårsperioden och befolkningens medellivslängd har ökat. Invånarna i Västra Götaland är vid en internationell jämförelse nöjda med sina liv. Nio av tio invånare säger att de är nöjda med livet. En känsla av samhörighet, kompetens och självständighet ökar förutsättningarna för människors välbefinnande. Samtidigt som de flesta är nöjda ökar de socioekonomiska skillnaderna. Statistiken visar att skillnaderna ökar både mellan olika orter och mellan olika områden inom samma ort. De grupper som har det sämst har också svårigheter med att klara studier, komma in på arbetsmarknaden, få en bostad, har generellt sämre hälsa och deltar i mindre utsträckning i kulturlivet. Diskriminering på strukturell nivå är en faktor som bidrar till ojämlika villkor för invånarna. Den kan bestå av informella normer eller av formella regler och lagar i samhället.

Välbefinnandet hos gruppen unga vuxna har minskat. Skolresultaten skiljer sig dramatiskt mellan olika områden. När personer själva svarar på enkäter är det också tydligt att invånare i resurssvaga områden bedömer sina möjligheter att göra något meningsfullt och utvecklas som betydligt sämre, jämfört med de som bor i mer resursstarka delar.

Jämställdheten mellan kvinnor och män har ökat på många områden de senaste decennierna och de justerade löneskillnaderna har halverats på tio år. Trots detta är arbetsmarknaden fortsatt starkt könsuppdelad. I Västra Götaland är det brist på arbetskraft samtidigt som det råder en hög strukturell arbetslöshet. De som idag inte har arbete står ofta långt ifrån arbetsmarknaden. En hög andel av de arbetslösa är utrikesfödda med kort utbildning. Andelen utrikesfödda av de arbetslösa har ökat från 40 till 60 procent sedan 2012. Däremot har ungdomsarbetslösheten minskat under samma period.

Antalet äldre ökar

Den demografiska utvecklingen innebär en allt större andel äldre i befolkningen, och framförallt fler i antal. Befolkningsprognosen fram till 2040 visar att antalet personer över 80 år kommer att öka med omkring 65 procent. I antal handlar det om 55 000 fler personer. Den ökningen behöver mötas med resurser från samhällets sida. Den andel av befolkningen som försörjer de som inte arbetar riskerar att minska i framtiden. En lösning är höjd pensionsålder. Sysselsättningen, arbetskraftsdeltagandet i olika åldrar och produktiviteten är flera faktorer som spelar roll för utvecklingen.

Klimatet dominerar miljödiskussionen

Diskussioner om miljö domineras av klimatfrågan och det faktum att utsläppen av växthusgaser inte minskar tillräckligt snabbt. I Västra Götaland kommer en stor del av utsläppen från tung industri och från trafiken. Utsläppen genererade av individuell konsumtion sker till stor del globalt. När det gäller den biologiska mångfalden lever Västra Götaland inte upp till internationella konventioner på området och hotade arter drabbas.

Det finns goda förutsättningar att utveckla mer hållbar produktion och konsumtion. Den offentliga sektorn kan vara ett föredöme genom att ställa krav i upphandlingar. Till exempel drivs kollektivtrafiken numera med förnybar energi. Näringslivet och företag ser allt oftare hållbarhet som en konkurrensfördel och en ökande andel av befolkningen är positiva till en hållbar konsumtion.

Global ekonomi med stor handel

I Västra Götaland finns flera stora företag som verkar på världsmarknaden och är starkt integrerade i de globala värdekedjorna. Sedan finanskrisen 2008 har sysselsättningen vuxit kraftigt men med en koncentration till urbana områden. I Göteborgs lokala arbetsmarknad har närmare 80 procent av den nya jobben (netto) skapats sedan 2010. Historiskt har Västra Götaland klarat sig väl under tidigare perioder med hög omvandlingstakt och klarat av att ställa om, återhämta sig och börja bygga något nytt med grund i de kompetenser som finns. En stark offentlig sektor och ett väl utvecklat system för att bygga innovationskapacitet har varit en viktig förutsättning för den förändringen.

Västsverige rankas i *EU:s regional innovations scoreboard* som en av de mest innovativa regionerna i Europa. Samtidigt har Sverige tappat placeringar på andra listor som till exempel Bloombergs lista över innovativa länder, bland annat när det gäller att ta patent. Det finns en utvecklingspotential när det gäller att få innovationer till marknaden och att bättre nyttiggöra forskningsresultat. Västra Götaland har ökat sin specialisering inom forskning och utveckling och det är ett område som näringslivet satsar förhållandevis mycket på jämfört med andra regioner i världen. Det beror också på stora lärosäten, starka forskningsmiljöer och välutvecklade strukturer för innovation. Stora globalt verksamma företag som satsar på forskning och innovation är också i sig avgörande för att behålla och rekrytera kvalificerad arbetskraft till länet. Företagen bidrar till

en efterfrågan på kvalificerade företags- och IT-tjänster, vilket tillsammans med bland annat besöksnäringen är den del av ekonomin som växer snabbast.

Den långa traditionen av internationell handel, utbyte och samverkan med omvärlden har lett till ett omfattande logistiksystem. I Göteborg finns nordens största hamn med 30 procent av svensk utrikeshandel och 60 procent av all containertrafik. En betydande del av godstransporterna går på väg, och belastar till exempel E6 och E20. Västra Götaland är både mottagare och avsändare av gods samt hanterar ett stort genomgående flöde, bland annat till och från Norge. Stora investeringar saknas på järnvägssidan, framförallt mellan Göteborg och Borås via Landvetter flygplats och mellan Göteborg och Oslo. Mer gods skulle kunna gå på järnväg men järnvägsinfrastrukturen tillsammans med kapacitetsbrister begränsar möjligheterna. Bristerna blir en broms för svensk tillväxt och ger extra utsläpp av växthusgaser.

Branschstruktur med fokus på industri

I Västra Götaland finns olika branscher som är starka, unika eller har stor lokal betydelse. Internationellt starka branscher finns inom tillverkning, kvalificerade tjänster, Life science och kemi. Fordonsindustrin är ett styrkeområde i världsklass inom produktion, forskning och innovationsförmåga som sysselsätter drygt 40 000 personer över hela länet men med en koncentration i Göteborg. Digitalisering och utvecklingen av eldrivna- och autonoma fordon driver fram en omstrukturering inom fordonsbranschen med nya affärsmodeller. Fokus på nya teknikområden ger ett förändrat behov av kompetens.

Besöksnäringen ihop med kulturella och kreativa näringar bidrar till Västra Götalands attraktionskraft och skapar förutsättningar för sysselsättning i länets alla delar, med en koncentration till Fyrbodalen och Göteborgsområdet. Besöks- och upplevelseindustrin är en viktig instegsbransch, framförallt för unga. Kvalificerade företags- och IT-tjänster, byggverksamhet och besöksnäringen är de delar av ekonomin som växer snabbast. Transport- och logistikbranschen är stor och finns i hela länet med tyngdpunkt i Göteborgsområdet. I Skaraborg är det tonvikt på livsmedel, möbelindustri, tillverkningsindustri och dataspel. Fyrbodalen utmärker sig med flygindustrin, handel samt skog- och fiskerinäringen. I Sjuhärad finns en lång tradition inom textil, mode och material men också maskinindustri.

Inomregional balans

Idén om en gemensam region där invånare och företag i Västra Götaland får förutsättningar att utvecklas är central i visionen om det goda livet. Platser, landsbygder, små och stora orter, städer och storstad, kompletterar varandra i ett nätverk. Varje plats i länet har specifika förutsättningar och sin egen historia samt samspelar med omgivningen utifrån sina olika förutsättningar och möjligheter.

Västra Götalands regionala kärnor är Göteborg, Borås, Skövde samt Trollhättan-Vänersborg-Uddevalla, som samtliga är betydelsefulla utifrån läge, storlek och funktion. Orterna är en del i en unik struktur som ger förutsättningar för kvalificerad service, nyskapande och utveckling i hela

Västra Götaland. I områden med hög andel säsongboende uppstår särskilda utmaningar kopplat till kommunal service och tillgänglighet. Närheten till Norge präglar gränsområdena.

De olika förutsättningarna gör att möjligheterna för en hållbar utveckling, med ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner varierar.

En allt mer kunskapsintensiv ekonomi byggd på global arbetsfördelning har drivit på urbaniseringstrenden. Det förstärker obalansen mellan tätbebyggda och glesbebyggda områden. Skillnaderna är betydande i till exempel utveckling av sysselsättning. Bostadsbristen är stor i nästan alla kommuner och det gäller i första hand personer med sämre socioekonomisk situation. På många platser är invånarnas förutsättningar att påverka sin livsmiljö låg. Genom att arbeta med gestaltningen av livsmiljön kan områden öka i attraktivitet och bidra till en minskad segregation och ohälsa.

Hållbart resande och förbättrad tillgänglighet

Transporter och mobilitet är ett sätt att kompensera för geografiska avstånd och förbättra tillgängligheten till arbete, handel och service. Ett annat sätt är att planera för att verksamheter och bostäder lokaliseras på ett sådant sätt att behovet av att förflytta sig minskar. Ett hållbart resande gynnas till exempel av förtätning och att bygga stationsnära. Större arbetsmarknadsregioner till följd av ökad pendling bidrar till en ekonomisk koncentration med högre tillväxt. I takt med att transportsystemet har förbättrats har de lokala arbetsmarknadsregionerna blivit större i Västra Götaland. De senaste tio åren har antalet som pendlar i Västra Götaland ökat med närmare 20 procent. I flera kranskommunerna kring Göteborg pendlar uppåt 70 procent av de som arbetar till någon annan kommun.

Klimatneutrala transporter

Transporter står för en stor andel av utsläppen av växthusgaser. Omställningen av hela transportsektorn till förnybara energislag tillsammans med digitaliseringen möjliggör att minska utsläppen på sikt. Hållbara transportsätt behöver utvecklas parallellt med att effektiviteten ökar i att kombinera olika transportslag. Omställningen från fossila till förnybara energislag pågår med flera olika alternativa bränslen, men på senare tid har det blivit ett ökat fokus på elektrifiering av transportsystemet.